

KOSOVO SPECIALIST CHAMBERS
DHOMAT E SPECIALIZUARA TË KOSOVËS
SPECIJALIZOVANA VEĆA KOSOVA

Predmet: KSC-BC-2020-06

Tužilac protiv Hašima Tačija, Kadrija Veseljija, Redžepa Seljimija i Jakupa Krasnićija

Rešava: Pretresni panel II

sudija Čarls L. Smit III, predsedavajući sudija

sudija Kristof Barte

sudija Genel Metro

sudija Fergal Gejnor, rezervni sudija

Sekretar: Fidelma Donlon

Datum: 1. februar 2023.

Jezik: engleski

Stepen tajnosti: javno

Odluka po zahtevu Tačijeve odbrane

da se utvrdi da obelodanjivanje nije izvršeno

**Vršilac dužnosti
specijalizovanog tužioca**
Aleks Vajting

Zastupnik žrtava
Sajmon Loz

Branilac Hašima Tačija
Gregori Kiho

Branilac Kadrija Veseljija
Ben Emerson

Branilac Redžepa Seljimija
Dejvid Jang

Branilac Jakupa Krasnićija
Venkatešvari Alagendra

PRETRESNI PANEL II (u daljem tekstu: pretresni panel, odnosno panel), na osnovu članova 21(6) i 40 Zakona br. 05/L 053 o Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu (u daljem tekstu: Zakon) i pravila 103, 110 i 116 Pravilnika o postupku i dokazima pred Specijalizovanim većima Kosova (u daljem tekstu: Pravilnik), donosi sledeću odluku.

I. TOK POSTUPKA

1. Dana 8. decembra 2022, odbrana Hašima Tačija (u daljem tekstu: g. Tači, optuženi, odnosno Tačijeva odbrana) podnela je sudiji za prethodni postupak zahtev da se utvrdi da Specijalizovano tužilaštvo (u daljem tekstu: tužilaštvo) nije izvršilo obelodanjivanje (u daljem tekstu: Tačijev zahtev).¹

2. Dana 21. decembra 2022, tužilaštvo je Pretresnom panelu II podnelo odgovor na zahtev Tačijeve odbrane (u daljem tekstu: odgovor).²

II. ARGUMENTACIJA

3. Tačijeva odbrana tvrdi da je tužilaštvo zadocnilo sa obelodanjivanjem više hiljada dokumenata oslobađajuće prirode, koje je tužilaštvo bilo dužno da obelodani prema pravilu 103 i koje je već nekoliko godina moralo imati u svom posedu.³ S obzirom na navedeni propust tužilaštva da odmah obelodani materijal koji potpada pod pravilo 103, kao i na činjenicu da faza suđenja treba da počne u najskorije vreme, Tačijeva odbrana traži sledeće: (i) da se utvrdi da tužilaštvo nije ispunilo svoju obaveznu prema pravilu 103 da obelodanjuje oslobađajuće dokaze

¹ F01145, Specijalizovani branilac, *Thaçi Defence Request for a Finding of Disclosure Failure*, /Zahtev Tačijeve odbrane da se utvrdi da obelodanjivanje nije izvršeno/, 8. decembar 2022, poverljivo, sa poverljivim prilogom 1 (u daljem tekstu: prilog 1).

² F01174, Specijalizovani tužilac, *Prosecution Response to Taçi Defence Request for a Finding of Disclosure Failure* /Odgovor tužilaštva na Zahtev Tačijeve odbrane da se utvrdi da obelodanjivanje nije izvršeno/, 21. decembar 2022, poverljivo.

³ Tačijev zahtev, stav 3.

„odmah“, „čim se nađu u njegovom posedu, pod njegovim nadzorom ili o njima stekne konkretna saznanja“; (ii) da se imenuje nezavisni i nepristrasni arbitar ili *amicus curiae* koji će pregledati sav materijal koji je u posedu tužilaštva, pod njegovim nadzorom ili o kome je tužilaštvo steklo konkretna saznanja, naznačiti sve potencijalno oslobađajuće informacije i odmah obelodaniti odbrani takav oslobađajući materijal; i (iii) da se tužilaštvu naloži da u roku od 15 dana obelodani sav preostali potencijalno oslobađajući materijal iz svoje baze podataka.⁴ Tačijeva odbrana navodi nekoliko paketa potencijalno oslobađajućih dokumenata koje je tužilaštvo obelodanilo sa zakašnjenjem.⁵ Odbrana tvrdi da je tužilaštvo propustilo da „odmah“ obelodani dokumente koje je samo sastavilo u periodu između 2015. i 2021. a koje je obelodanilo (sa standardnim redakcijama) u periodu od kraja marta do novembra 2022, iako su službenici tužilaštva već nekoliko godina morali biti upoznati sa njihovim sadržajem i njihovom potencijalno oslobađajućom prirodom.⁶ Tačijeva odbrana dalje iznosi da je tužilaštvo propustilo da odmah obelodani dokumente koji potiču iz drugih međunarodnih organizacija (kao što su UNMIK, OEBS, NATO, KFOR, Posmatračka misija EZ, MKSJ/MRMKS), od kojih su mnogi nastali u vreme predmetnih događaja.⁷ Po tvrdnjama Tačijeve odbrane, razlozi koje je tužilaštvo iznelo kao opravdanje za zadocnelo obelodanjivanje materijala prema pravilu 103 su nezadovoljavajući⁸ a zakasnelo obelodanjivanje oslobađajućeg materijala nanosi štetu odbrani.⁹ Tačijeva odbrana stoga tvrdi da propust tužilaštva da obelodani materijal prema pravilu 103 opravdava primenu odgovarajuće pravne

⁴ Tačijev zahtev, stavovi 6, 37.

⁵ Tačijev zahtev, stav 20, gde se poziva na prilog 1.

⁶ Tačijev zahtev, stavovi 22-23.

⁷ Tačijev zahtev, stav 24, gde se poziva na prilog 1.

⁸ Tačijev zahtev, stavovi 26-30.

⁹ Tačijev zahtev, stavovi 31-33.

mere, i traži imenovanje nezavisnog arbitra koji će pregledati materijal koji je u posedu tužilaštva i naznačiti i obelodaniti sav materijal oslobađajuće prirode.¹⁰

4. Tužilaštvo u svom odgovoru iznosi da bi pretresni panel trebalo da odbije Tačijev zahtev, u kome se, po mišljenju tužilaštva, netačno predstavlja dosadašnji rad tužilaštva na obelodanjivanju i pokušava da na nedopustiv način ponovo pokrene pitanja koja je sudija za prethodni postupak već rešio. Tužilaštvo tvrdi da Tačijeva odbrana nije pokazala da tužilaštvo nije ispunilo svoju obavezu obelodanjivanja materijala, kao i da traži primenu mera koje su neopravdane, nesrazmerne i neprimerene.¹¹ Tužilaštvo navodi da je svoje obaveze u pogledu obelodanjivanja izvršavalo savesno, pravovremeno, revnosno i transparentno i da sudija za prethodni postupak nikada nije zaključio da tužilaštvo nije ispunilo neku obavezu obelodanjivanja.¹² Tužilaštvo tvrdi da, kao što je napomenuo sudija za prethodni postupak, „formulaciju „*odmah, čim se nađu u njegovom posedu, pod njegovim nadzorom ili o njima stekne konkretna saznanja*“ treba tumačiti u kontekstu postupka, i to pre svega u zavisnosti od faze u kojoj se postupak nalazi i količine dokaza koje treba pregledati.”¹³ Imajući to u vidu, tužilaštvo tvrdi da Tačijeva odbrana nije pokazala da je tužilaštvo napravilo bilo kakav propust u obelodanjivanju, niti da su zadovoljeni kriterijumi iz pravila 110 Pravilnika za ocenu da obaveza obelodanjivanja nije ispunjena, što se zasebno utvrđuje u svakom pojedinačnom slučaju, uzimajući u obzir sve relevantne okolnosti, kao što su, pored ostalog: (i) uticaj koji će to imati na prava optuženog; (ii) količina dokaza koje tužilaštvo mora da pregleda; i (iii) ekspeditivnost tužilaštva tokom

¹⁰ Tačijev zahtev, stavovi 34-36.

¹¹ Odgovor, stavovi 1, 22.

¹² Odgovor, stavovi 2, 6.

¹³ Odgovor, stav 4, gde se citira F00936, sudija za prethodni postupak, *Decision on Taçi and Krasniqi Defence Motions Seeking Remedies for Non-Compliance with Disclosure Obligations /Odluka po zahtevima Tačijeve i Veseljičeve odbrane za određivanje mera usled neizvršenja obaveze obelodanjivanja/* (u daljem tekstu: odluka sudije za prethodni postupak u vezi sa neizvršenjem obaveze obelodanjivanja), 26. avgust 2022, poverljivo, stav 15 (javna redigovana verzija podneta je 13. septembra 2022, F00936/RED).

pregledanja dokaznog materijala.¹⁴ Tužilaštvo takođe tvrdi da su mere koje traži Tačijeva odbrana neopravdane, nesrazmerne i neprimerene.¹⁵ Po mišljenju tužilaštva, pretresni panel treba da odbije Tačijev zahtev u celosti¹⁶

III. MERODAVNO PRAVO

5. Prema članu 21(6) Zakona, sav materijal i relevantni dokazi ili činjenice u posedu tužilaštva u korist ili protiv optuženog stavljaju se na raspolaganje optuženom pre početka i u toku postupka, osim kada su ograničenja apsolutno neophodna, u kom slučaju se primenjuju potrebne kompenzatorne mere.

6. Prema pravilu 116(4) Pravilnika, panel može da izdaje naloge ili odluke o svim potrebnim pitanjima kako bi se obezbedilo pravično i ekspeditivno suđenje, između ostalog u vezi sa obavezom obelodanjivanja.

7. Prema članu 40(6) Zakona, pre suđenja ili tokom suđenja pretresni panel može da obavlja bilo koju funkciju ili ovlašćenje sudije za prethodni postupak iz člana 39, i da zahteva od strana u postupku da ispune obaveze obelodanjivanja kako je navedeno u Pravilniku.

8. Prema pravilu 103 Pravilnika, i uz ograničenja predviđena pravilima 107 i 108 Pravilnika, tužilaštvo odmah, odnosno čim se nađu u njegovom posedu, pod njegovim nadzorom ili o njima stekne konkretna saznanja, obelodanjuje odbrani sve podatke za koje se opravdano može smatrati da ukazuju na nevinost odnosno ublažavaju krivicu optuženog, ili da utiču na verodostojnost ili pouzdanost dokaza specijalizovanog tužioca. Ispunjavanje ove obaveze je važan deo pravičnog postupka u normativnom sistemu kakav se primenjuje na ovom sudu, a konstatovano je da je ta obaveza isto toliko značajna kao i obaveza krivičnog

¹⁴ Odgovor, stav 12.

¹⁵ Odgovor, stavovi 15-20.

¹⁶ Odgovor, stav 22.

gonjenja.¹⁷ Ocenjeno je da materijal utiče na verodostojnost dokaza tužilaštva ukoliko „podriva teze koje je tužilaštvo iznelo na suđenju”.¹⁸ Odluka o tome koji materijal treba da bude obelodanjen prema pravilu 103 donosi se na osnovu ocene činjenica, što prvenstveno potpada pod diskreciona ovlašćenja i odgovornost tužilaštva.¹⁹ Mada opšti pristup tom pitanju treba da bude da se „poštuje funkcija tužilaštva u sistemu pravosuđa i pretpostavlja savesno postupanje tužilaštva u izvršavanju te funkcije”,²⁰ to ne opravdava propust da se oslobađajući materijal obelodani „odmah”, kako je propisano pravilom 103.²¹ Ocena blagovremenosti obelodanjivanja zavisiće od toga da li je tužilaštvo u dovoljnoj meri opravdalo svoje postupke, kao i od toga koliko je vremena proteklo od trenutka kad je tužilaštvo došlo u posed određenih informacija do trenutka kad je te informacije obelodanilo odbrani.²² Neki od faktora koji su relevantni za donošenje te ocene su količina dokaznog materijala koje tužilaštvo mora da pregleda i ekspeditivnost tužilaštva tokom njegovog pregledanja.²³ Prema tome, da bi utvrdio da li je došlo do kršenja navedenog pravila, uzimajući u obzir sve relevantne okolnosti, panel

¹⁷ V. npr. ICTY, *Prosecutor v. Kordić and Čerkez*, IT-95-14/2-A, Judgement (u daljem tekstu: “[Kordić and Čerkez Appeal Judgment](#)”), 17. decembar 2004, stavovi 183, 242; *Prosecutor v. Krstić*, IT-98-33-A, Judgement (u daljem tekstu: “[Krstić Appeal Judgment](#)”), 19. april 2004, stav 180; *Prosecutor v. Blaškić*, IT-95-14-A, Judgement (u daljem tekstu: “[Blaškić Appeal Judgment](#)”), 29. jul 2004, stav 264; *Prosecutor v. Karadžić*, IT-95-5/18-T, Decision on Accused’s Seventeenth Motion for Finding of Disclosure Violation and for Remedial Measures (u daljem tekstu: “[Karadžić Decision](#)”), 29. septembar 2010, stav 15.

¹⁸ V. npr. [Karadžić Decision](#), stav 14; [Krstić Appeal Judgment](#), stav 178.

¹⁹ V. npr. [Kordić and Čerkez Appeal Judgment](#), stav 183; [Blaškić Appeal Judgment](#), stav 264; [Karadžić Decision](#), stav 15.

²⁰ V. npr. [Kordić and Čerkez Appeal Judgment](#), stav 183; [Karadžić Decision](#), stav 15.

²¹ V. npr. [Karadžić Decision](#), stav 15 (u vezi sa manje rigoroznim standardom obelodanjivanja „što je pre moguće”).

²² V. npr. [Karadžić Decision](#), stav 16. V. takođe [Kordić and Čerkez Appeal Judgment](#), stavovi 209, 243; [Krstić Appeal Judgment](#), stavovi 180, 197; [Blaškić Appeal Judgment](#), stav 265.

²³ Odluka sudije za prethodni postupak u vezi sa neizvršenjem obaveze obelodanjivanja, stav 16. V. takođe ICTR, *Karemera and Ngirumpatse v. Prosecutor*, ICTR-98-44-A, [Judgement](#), 29. septembar 2014, stav 52; ICTY, *Prosecutor v. Karadžić*, IT-95-5/18-T, [Decision on Accused’s Second Motion for Finding Disclosure Violations and for Remedial Measures](#), 17. jun 2010, stavovi 16-17; *Prosecutor v. Karadžić*, IT-95-5/18-T, [Decision on Accused’s Eighteenth to Twenty-First Disclosure Violation Motions](#), 2. novembar 2010, stav 43; *Prosecutor v. Karadžić*, IT-95-5/18-T, [Decision on Accused’s Twenty-Ninth Disclosure Violation Motion](#), 11. januar 2011, stavovi 13, 16.

će oceniti da li je tužilaštvo zaista uložilo dovoljno napora da takav materijal u najkraćem roku identifikuje i da ga u isto tako kratkom roku dostavi optuženom.

IV. DISKUSIJA

9. Panel najpre konstatuje da je Tačijev zahtev podnet sudiji za prethodni postupak nedelju dana pre nego što je spis predmeta predat pretresnom panelu. Panel će stoga rešavati Tačijev zahtev na osnovu člana 40(6) Zakona i pravila 116(4) Pravilnika.

10. Panel konstatuje da Tačijeva odbrana traži da se odrede dve različite mere iz pravila 110, zbog toga što, kako odbrana tvrdi, tužilaštvo nije ispunilo svoju obavezu obelodanjivanja iz pravila 103.

11. Da bi se utvrdilo da tužilaštvo nije ispunilo tu svoju obavezu, odbrana mora da iznese „*prima facie* dokaze o mogućem oslobađajućem ili ublažavajućem karakteru“ traženog materijala, kao i da dokaže da je tužilaštvo propustilo da ga obelodani „odmah“, tj. u kratkom roku i bez nepotrebnog odlaganja.²⁴ Ukoliko se utvrdi da je to slučaj, panel će odlučiti koju je meru ili mere primereno odrediti za takvo neispunjavanje obaveza.²⁵ Osnovni faktor koji panel uzima u obzir prilikom odlučivanja o tome koji je odgovarajući odgovor ili sankcija u datom slučaju jeste da li je pokazano da je time naneta šteta pravima optuženog.²⁶

A. NAVODI O NEIZVRŠENJU OBAVEZE OBELODANJIVANJA

12. Da bi ocenio navode Tačijeve odbrane da tužilaštvo nije izvršilo svoju obavezu obelodanjivanja panel će povući razliku između: (i) dokumenata koje je

²⁴ V. npr. [Kordić and Čerkez Appeal Judgment](#), stav 179; [Karadžić Decision](#), stav 14.

²⁵ Odluka sudije za prethodni postupak u vezi sa neizvršenjem obaveze obelodanjivanja, stav 15.

²⁶ V. npr. [Karadžić Decision](#), stav 17; [Kordić and Čerkez Appeal Judgment](#), stav 179; [Blaškić Appeal Judgment](#), stav 268.

sastavilo tužilaštvo; i (ii) drugih dokumenata koji potiču iz međunarodnih organizacija.

1. Dokumenti koje je sastavilo tužilaštvo

13. Panel prima k znanju i prihvata izjašnjenje tužilaštva da „upoređivanje datuma nastanka određenog dokumenta i datuma kada je taj dokument obelodanjen, samo po sebi ne pokazuje zadocnelost obelodanjivanja”.²⁷ Panel je takođe svestan činjenice da proces pregledanja materijala koji je tužilaštvo tek nedavno pribavilo ili sastavilo zahteva određeno vreme. Imajući to u vidu, panel se uverio da su blagovremeno obelodanjeni: (i) dokumenti koje je sastavilo tužilaštvo, a koji su obelodanjeni između 28. marta i 20. maja 2022;²⁸ (ii) dokumenti koje je tužilaštvo sastavilo posle 31. januara 2022, a koji su obelodanjeni između 20. maja i 30. juna 2022;²⁹ (iii) dokumenti koje je tužilaštvo sastavilo posle 16. juna 2022, a koji su obelodanjeni posle 30. juna 2022;³⁰ (iv) dokumenti koje je sastavilo tužilaštvo, obelodanjeni između 16. avgusta i 7. decembra 2022. na osnovu odluka sudije za prethodni postupak o određivanju zaštitnih mera, odnosno o kojima se u tim odlukama govori;³¹ (v) dokument koji je tužilaštvo sastavilo 12. oktobra 2022, pošto je najavilo da namerava da ukine zaštitne mere za određenog svedoka;³² i (vi) dokumenti koje je tužilaštvo sastavilo 11. oktobra 2022. na osnovu odluke sudije za prethodni postupak o zahtevu prema pravilu 107(2).³³ Međutim, panel napominje da za obelodanjivanje materijala koji potpada pod pravilo 103 nije potrebno izdavanje naloga kojim se to obelodanjivanje nalaže.

²⁷ Odgovor, stav 9.

²⁸ Paketi obelodanjenog materijala br. 204, 209, 212, 219, 220, 232, 234, 242, 243, 247, 248, 249, 252, 253.

²⁹ To obelodanjivanje obuhvata neke od dokumenata iz paketa obelodanjenog materijala br. 297, 306, 323.

³⁰ Paketi obelodanjenog materijala br. 418, 577, 594, 606.

³¹ Paketi obelodanjenog materijala br. 395, 418, 490, 563, 576, 577, 594, 605, 606.

³² Paket obelodanjenog materijala br. 569.

³³ Paket obelodanjenog materijala br. 565.

Odgovornost za pregledanje i obelodanjivanje takvih informacija počiva u prvom redu na tužilaštvu. Nalog za njihovo obelodanjivanje je neophodan samo ukoliko u vezi s tim dođe do sporenja između strana u postupku ili ukoliko tužilaštvo od panela zatraži izuzeće od te obaveze.

14. Kad je reč o drugim materijalima koje je sastavilo tužilaštvo, panel konstatuje da je 24. marta 2022. sudija za prethodni postupak odredio 20. maj 2022. kao rok do koga je tužilaštvo dužno da završi pregledanje dokaznog materijala prema pravilu 103 koji je pribavilo pre 31. januara 2022.³⁴ Dana 18. maja 2022, postupajući u skladu sa nalogom sudije za prethodni postupak, tužilaštvo je potvrdilo da je „završilo preliminarni pregled oslobađajućih dokaza koje ima u svom posedu, a koji datiraju do kraja januara 2022”.³⁵ Dalje, tužilaštvo je 30. juna 2022, postupajući po drugom nalogu sudije za prethodni postupak,³⁶ potvrdilo da je završilo pregled materijala koji je evidentiran između 31. januara i 16. juna 2022. da bi utvrdilo da li taj materijal sadrži neke oslobađajuće dokaze.³⁷ Panel stoga smatra da je tužilaštvo bilo ili je trebalo da bude upoznato sa sadržajem i potencijalno oslobađajućom prirodom spornih dokumenata u ranijoj fazi postupka, i to najkasnije do maja/juna 2022.

15. Iz tih razloga, panel se uverio da je tužilaštvo zadocnilo kada je posle 20. maja 2022. obelodanilo dokumente koje je sastavilo pre 31. januara 2022. a za koje nije tražilo primenu zaštitnih mera.³⁸

³⁴ Transkript zasedanja, 24. mart 2022, str. 1161-1162.

³⁵ F00805, Specijalizovani tužilac, *Prosecution Submissions for Twelfth Status Conference /Izjašnjenje tužilaštva za potrebe dvanaeste statusne konferencije/*, 18. maj 2022, stav 2. V. takođe transkript zasedanja, 20. maj 2022, str. 1222-1225.

³⁶ Transkript zasedanja, 20. maj 2022, str. 1323.

³⁷ F00861, Specijalizovani tužilac, *Third Prosecution Request for Protective Measures for Items Containing Rule 103 Information /Treći zahtev tužilaštva za određivanje zaštitnih mera za materijal koji sadrži informacije po pravilu 103/*, 30. jun 2022, strogo poverljivo i *ex parte*, sa strogo poverljivim i *ex parte* priložima 1-9, stav 1 (poverljiva redigovana verzija podneta je 1. jula 2022, F00861/CONF/RED).

³⁸ To zadocnelo obelodanjivanje obuhvata neke, ali ne sve dokumente iz paketa obelodanjenog materijala br. 297, 306, 323.

16. Panel primećuje da se tužilaštvo pozvalo na zaključak sudije za prethodni postupak da „formulaciju „*odmah*, čim se nađu u posedu [tužilaštva], pod njegovim nadzorom ili [tužilaštvo] o njima stekne konkretna saznanja“ treba tumačiti u kontekstu postupka, i to pre svega u zavisnosti od faze u kojoj se postupak nalazi i količine dokaza koje treba pregledati”.³⁹ Panel prihvata da su dokazni materijali koje je tužilaštvo obelodanilo prema pravilu 103, kao i prema pravilu 102(3) Pravilnika, veoma obimni. Panelu je takođe poznato da je tužilaštvo uložilo znatan trud da dopuni svoje obaveštenje prema pravilu 102(3), racionalizuje svoju koncepciju i pripremi se za suđenje. Međutim, imajući u vidu da je od hapšenja optuženih prošlo više od dve godine, kao i da je do zakazanog početka suđenja preostalo manje od 40 dana, s obzirom na kontekst postupka, panel smatra da se neblagovremeno obelodanjivanje oslobađajućih dokaza odbrani više ne može opravdati. Panel takođe ponavlja da je obaveza tužilaštva da obelodani ovu vrstu informacija odbrani isto toliko značajna kao i obaveza krivičnog gonjenja.⁴⁰

17. Panel pored toga smatra da tužilaštvo nije iznelo zadovoljavajuće razloge za odloženo obelodanjivanje spornog materijala. Konkretno, imajući u vidu činjenicu da je obaveza obelodanjivanja koja proističe iz pravila 103 kontinuirana i da je treba izvršavati „kako dokumenti pristižu“, takvo odlaganje se ne može smatrati opravdanim.⁴¹ Pravilo 103 nalaže da se takvi materijali moraju obelodaniti „odmah“, što znači čim se nađu u posedu tužilaštva i bez nepotrebnog odlaganja. Prema tome, činjenica da je prema navedenom pravilu tužilaštvo u obavezi da vrši obelodanjivanje kontinuirano, kako dokumenti pristižu, ne daje tužilaštvu pravo da odlaže obelodanjivanje takvih materijala mimo okolnosti predviđenih

³⁹ Odluka sudije za prethodni postupak u vezi sa neizvršenjem obaveze obelodanjivanja, stav 28

⁴⁰ V. npr. [Kordić and Čerkez Appeal Judgment](#), stavovi 183, 242; [Krstić Appeal Judgment](#), stav 180; [Blaškić Appeal Judgment](#), stav 264; [Karadžić Decision](#), stav 15.

⁴¹ V. takođe isti zaključak u vezi sa pravilom 68 Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ-a: [Blaškić Appeal Judgment](#), stav 267; [Karadžić Decision](#), stavovi 14-17.

Pravilnikom. S tim u vezi, panel deli i prihvata mišljenje pretresnog veća MKSJ-a izneto u predmetu *Karadžić*:

Bez obzira na internu praksu tužilaštva, pravilo 68 jasno zahtijeva da tužilaštvo „što je prije moguće“ objelodani potencijalno oslobađajuće materijale. Trajnost obaveze odnosi se samo na činjenicu da nakon dostave novog materijala tužilaštvu, ono mora ocijeniti da li je materijal potencijalno oslobađajući i shodno tome ga objelodaniti. Ova obaveza je trajna i traje i nakon izricanja prvostepene presude u nekom predmetu, kao i tokom žalbenog postupka. Time se ne sugerije da tužilaštvo može odložiti objelodanjivanje takvog materijala kojim već raspolaže, ili identifikovati i objelodanjivati potencijalno oslobađajući materijal „kontinuirano“. Prilikom donošenja odluke o tome da li je došlo do kršenja ovog pravila, vijeće će ocijeniti da li je tužilaštvo zaista uložilo dovoljno napora da takav materijal identifikuje i dostavi ga optuženom u razumnom vremenskom roku, uzimajući u obzir sve relevantne okolnosti.⁴²

18. Na osnovu toga, panel smatra da tužilaštvo nije postupilo u skladu s pravilom 103 i nije obelodanilo materijale navedene u stavu 15 gore onako kako to pravilo propisuje.

19. Što se pak tiče tvrdnje Tačijeve odbrane da odloženo obelodanjivanje oslobađajućeg materijala nanosi štetu odbrani, panel taj argument smatra neubedljivim. Tačijeva odbrana nije pokazala da je zadocnelo obelodanjivanje materijala navedenih u stavu 15 gore dovelo do odlaganja ili gubitka istražnih prilika, niti da će pregledanje tih materijala, koji su relativno ograničenog obima, uticati na pravo odbrane da se valjano pripremi za suđenje. Međutim, panel konstatuje da je zadocnelo obelodanjivanje pomenutog materijala, izvršeno u trenutku kad je odbrana trebalo da se usredsredi na druge prioritetne aktivnosti, pre svega na pripremu za unakrsno ispitivanje svedoka tužilaštva, sigurno primoralo odbranu da preusmeri deo svojih resursa na obavljanje zadataka koji bi

⁴² ICTY, *Prosecutor v. Karadžić*, IT-95-5/18-T, [Decision on Prosecution's Request for Reconsideration of Trial Chamber's 11 November 2010 Decision](#), 10. decembar 2010, stav 11 (fusnote su izostavljene). V. takođe *Prosecutor v. Karadžić*, IT-95-5/18-T, [Decision on Accused's Seventeenth bis and Twenty-Eighth Disclosure Violation Motions](#), 16. decembar 2010, stav 23; *Prosecutor v. Karadžić*, IT-95-5/18-T, [Decision on Accused's Forty-Seventh Motion for Finding of Disclosure Violation and for Further Suspension of Proceedings](#), 10. maj 2011, stav 11.

trebalo da su bili završeni pre više meseci. U tom smislu, odbrani je u ograničenoj meri naneta šteta.

20. Iz gorenavedenih razloga, panel nalazi da je tužilaštvo trebalo da obelodani dokumente navedene u stavu 15 u ranijoj fazi postupka, a pošto to nije učinilo, panel smatra da nije u potpunosti ispunilo svoje obaveze obelodanjivanja iz pravila 103 Pravilnika.

2. Drugi dokumenti

21. Panel se uverio u blagovremenost: (i) obelodanjivanja dokumenata koji potiču iz drugih međunarodnih organizacija, koje je izvršeno između 28. marta i 20. maja 2022;⁴³ (ii) obelodanjivanja dokumenata iz drugih međunarodnih organizacija, datiranih posle 31. januara 2022, koje je izvršeno između 20. maja i 30. juna 2022;⁴⁴ (iii) obelodanjivanja dokumenata iz drugih međunarodnih organizacija, datiranih posle 16. juna 2022, koje je izvršeno posle 30. juna 2022;⁴⁵ (iv) obelodanjivanja dokumenata iz drugih međunarodnih organizacija izvršeno između 16. avgusta i 7. decembra 2022. na osnovu odluka sudije za prethodni postupak o zaštitnim merama, odnosno o kojima se u tim odlukama govori;⁴⁶ i (v) obelodanjivanja dokumenata iz drugih međunarodnih organizacija koje je izvršeno 7. decembra 2022. na osnovu odluke sudije za prethodni postupak o zahtevu prema pravilu 107(2).⁴⁷

22. Kad je reč o drugim kategorijama obelodanjenih informacija koje potiču iz međunarodnih organizacija, panel je uzeo u obzir to da je tužilaštvo 18. maja 2022. potvrdilo da je završilo pregled oslobađajućih dokaza koje je pribavilo do kraja

⁴³ Paketi obelodanjenog materijala br. 204, 209, 212, 219, 220, 232, 234, 242, 243, 247, 248, 249, 252, 253.

⁴⁴ To obelodanjivanje obuhvata neke od dokumenata iz paketa obelodanjenog materijala br. 297, 306, 323.

⁴⁵ Paketi obelodanjenog materijala br. 418, 577, 594.

⁴⁶ Paketi obelodanjenog materijala br. 418, 490, 562, 563, 576, 577, 594, 605, 606.

⁴⁷ Paket obelodanjenog materijala br. 610.

januara 2022. Pored toga, tužilaštvo je 30. juna 2022. potvrdilo da je završilo pregled materijala evidentiranog od 31. januara i 16. juna 2022, kako bi proverilo da li u tim materijalima ima oslobađajućih dokaza. Imajući u vidu identitet i zanimanje relevantnih svedoka, sadržaj njihovih izjava, kao i prirodu i sadržaj drugih dokumenata koje je tužilaštvo dobilo od drugih međunarodnih organizacija,⁴⁸ panel smatra da je tužilaštvo bilo ili je trebalo da bude upoznato sa potencijalno oslobađajućom prirodom spornih dokumenata u ranijoj fazi postupka, odnosno najkasnije počev od maja/juna 2022. Tužilaštvo nije navelo za koje od tih dokumenata je moralo da pošalje zahtev za saglasnost davaocima informacija. Kao što je gore napomenuto, tužilaštvo ima obavezu da objasni svako odlaganje obelodanjivanja oslobađajućeg materijala. Panel smatra da tužilaštvo to nije učinilo u vezi sa dokumentima koji potpadaju pod kategoriju iz ovog stava.⁴⁹

23. Iz tih razloga, panel se uverio da dokumenti iz drugih međunarodnih organizacija, datirani pre 31. januara 2022, čije je obelodanjivanje izvršeno posle 20. maja 2022, a u vezi sa kojima tužilaštvo nije tražilo određivanje zaštitnih mera, nisu blagovremeno obelodanjeni.⁵⁰

24. Panel je uzeo u obzir i to da je prošlo više od dve godine od hapšenja optuženih a da je početak suđenja zakazan za mesec dana, tako da faza u kojoj se nalazi postupak i količina dokaznog materijala koji treba pregledati više ne mogu biti opravdanje za neblagovremeno obelodanjivanje oslobađajućih dokaza odbrani. A iz navedenih razloga, ni obaveza tužilaštva da materijale navedene u stavu 23 gore obelodanjuje u kontinuitetu, odnosno kako pristiže, ne može da se koristi kao opravdanje za pomenuto odlaganje.⁵¹

⁴⁸ V. npr. 069758-06; SITF00105433-00105623; SITF40008634-40008635; IT-05-87 P02772; K022-4449-K022-4489; 009810-009811; SITF00013504-00013506 RED; SITF00373887-00373890 RED; SITF40009151-40009155.

⁴⁹ Odgovor, stav 3.

⁵⁰ To zadocnelo obelodanjivanje obuhvata neke od dokumenata iz paketa obelodanjenog materijala br. 284 i neke, ali ne sve dokumente iz paketa obelodanjenog materijala br. 297, 306, 323.

⁵¹ V. gore, stav 17.

25. Iz tih razloga, panel smatra da je tužilaštvo trebalo da obelodani dokumente navedene u stavu 23 u ranijoj fazi postupka. Po mišljenju panela, time što je propustilo da to učini, tužilaštvo nije u potpunosti ispunilo svoje obaveze obelodanjivanja iz pravila 103 Pravilnika. Pored toga, panel smatra da je iz gorenavedenih razloga takvim postupkom tužilaštva odbrani u ograničenoj meri naneta šteta.⁵²

3. Zaključak

26. Iz gorenavedenih razloga, panel se uverio da tužilaštvo nije u potpunosti ispunilo svoje obaveze obelodanjivanja iz pravila 103 Pravilnika u vezi sa određenim kategorijama dokumenata. Imajući u vidu ključni značaj blagovremenosti obelodanjivanja, posebno kad je reč o materijalima oslobađajuće prirode, panel smatra da propust tužilaštva da izvrši to obelodanjivanje zadovoljava minimalne kriterijume za neizvršenje obaveze prema pravilu 110 Pravilnika i da usled toga treba odrediti „odgovarajuće mere“. Panel će stoga preći na ocenu odgovarajućih mera koje treba odrediti s obzirom na konkretne okolnosti u ovom predmetu.

B. ODGOVARAJUĆA MERA ILI MERE U KONKRETNIM OKOLNOSTIMA OVOG PREDMETA

27. Mere koje panelu stoje na raspolaganju nabrojane su, i to ne taksativno, u pravilu 110 Pravilnika i uključuju odlaganje postupka i izuzimanje dokaza, sa izuzetkom oslobađajućih dokaza.

28. Kao što je gore navedeno, odbrani je naneta ograničena šteta. Međutim, ona je izazvana u ključnom trenutku u postupku, kada se u ovom predmetu obavljaju završne pripreme za početak suđenja, odnosno u kasnoj fazi pripreme za

⁵² V. gore, stav 19.

izvođenje dokaza i veoma zadocnelo ako se ima u vidu obaveza iz pravila 103 da se obelodanjivanje oslobađajućih dokaza izvrši „odmah“. Dakle, ne radi se o beznačajnom propustu. Međutim, imajući u vidu da je šteta naneta odbrani ograničena i da ne ugrožava pravo optuženih na pravično suđenje, u ovom slučaju ne bi bilo opravdano da se kao odgovarajuća mera naloži odlaganje postupka ili zabrani tužilaštvu da izvodi određene dokaze.

29. U ovoj fazi, panel će usvojiti tri mere čija je svrha da se potvrdi da je tužilaštvo prekršilo svoje obaveze u pogledu obelodanjivanja i da se ujedno pokuša da se spreči ponavljanje takve prakse. Prvo, panel nalaže tužilaštvu da svoje obaveze u pogledu obelodanjivanja smatra prioritetom koji zahteva da mu se posvete vreme i resursi koji odgovaraju njegovom značaju. Drugo, u tom kontekstu, panel nalaže tužilaštvu da usvoji široko tumačenje svojih obaveza iz pravila 103 i da na osnovu toga, ukoliko nije sigurno u oslobađajuću prirodu određenog materijala, predostrožnosti radi ipak obelodani takav materijal. Takav pristup će smanjiti mogućnost da eventualna kasnija ocena pomenutog dokaznog materijala dovede do drugačijih zaključaka o njegovoj oslobađajućoj prirodi, pa time i do daljih obelodanjivanja. Treće, panel će pažljivo razmotriti sve zahteve odbrane za odlaganje svedočenja svedoka tužilaštva ukoliko je zadocnelo obelodanjivanje materijala koji su relevantni za njihovo svedočenje imalo negativnog uticaja na pripremu odbrane za njihovo unakrsno ispitivanje.

30. Kad je reč o pravnim merama koje traži Tačijeva odbrana, panel smatra da imenovanje nezavisnog i nepristrasnog arbitra ili *amicus curiae*, koji bi pregledao materijale koji su u posedu tužilaštva i naznačio i obelodanio sav materijal oslobađajuće prirode, u ovoj fazi postupka nije opravdano, srazmerno i primereno.

31. Što se pak tiče zahteva Tačijeve odbrane da pretresni panel naloži tužilaštvu da obelodani sav preostali materijal oslobađajuće prirode iz svoje baze podataka u roku od 15 dana, panel podseća da je tužilaštvo nedavno potvrdilo da je

obelodanilo sav materijal oslobađajuće prirode koje je imalo u svom posedu do sredine januara 2023, sa izuzetkom materijala koji je predmet zahteva za određivanje zaštitnih mera, koji će uskoro biti podnet.⁵³ Zahtev Tačijeve odbrane stoga se odbacuje kao bespredmetan.

V. STEPEN TAJNOSTI

32. Budući da se tužilaštvo ne protivi da se stepen tajnosti njegovog odgovora izmeni u „javno“,⁵⁴ panel: (i) shodno pravilu 82(5) Pravilnika nalaže sekretaru da da izmeni stepen tajnosti odgovora tužilaštva u „javno“; i (ii) nalaže Tačijevoj odbrani da najkasnije do petka, 10. februara 2023. podnese javnu redigovanu verziju svog zahteva.

VI. DISPOZITIV

33. Iz gorenavedenih razloga, panel:

- a. **KONSTATUJE** da tužilaštvo nije u potpunosti ispunilo svoje obaveze u pogledu obelodanjivanja iz pravila 103 Pravilnika kad je reč o kategorijama dokaznog materijala navedenim u stavovima 15 i 23 i delimično **ODOBRAVA** zahtev Tačijeve odbrane;
- b. **KONSTATUJE** da je, na osnovu pravila 110 Pravilnika, kao i s obzirom na to da je u opštem kontekstu pravičnog i ekspeditivnog suđenja važno da se tužilaštvo strogo i blagovremeno pridržava svojih obaveza u pogledu obelodanjivanja, primereno da se u ovom slučaju primene sledeće mere:
 - i. tužilaštvu se nalaže da svoje obaveze u pogledu obelodanjivanja smatra prioritetom koji zahteva da mu se posvete vreme i resursi koji odgovaraju njegovom značaju;

⁵³ Transkript zasedanja na engleskom, 18. januar 2023, str. 1782-1783.

⁵⁴ Odgovor, stav 21.

- ii. tužilaštvu se nalaže da usvoji široko tumačenje svojih obaveza obelodanjivanja iz pravila 103, kao što je navedeno gore, u stavu 29; i
- iii. panel će s dužnom pažnjom razmotriti sve zahteve odbrane za odlaganje svedočenja svedoka tužilaštva ukoliko su materijali povezani sa njihovim svedočenjem bili ili će biti obelodanjeni neblagovremeno i ukoliko je to zadocnelo obelodanjivanje relevantnih materijala imalo dokazano negativan uticaj na mogućnost odbrane da se kvalitetno pripremi za unakrsno ispitivanje tih svedoka;
- c. **ODBIJA** zahtev Tačijeve odbrane da se imenuje neko eksterno lice koje bi nadgledalo proces obelodanjivanja koji vrši tužilaštvo, budući da to u datim okolnostima nije neophodno;
- d. **ODBACUJE**, kao bespredmetan, zahtev Tačijeve odbrane da pretresni panel naloži tužilaštvu da obelodani sav preostali materijal oslobađajuće prirode iz svoje baze podataka u roku od 15 dana;
- e. **NALAŽE** Sekretarijatu da izmeni stepen tajnosti odgovora tužilaštva u „javno“; i
- f. **NALAŽE** Tačijevoj odbrani da najkasnije do petka, 10. februara 2023. podnese javnu redigovanu verziju svog zahteva.

/potpis na originalu/

Sudija Čarls L. Smit, III

Predsedavajući sudija

U sredu, 1. februara 2023.

U Hagu, Holandija